

Stanovisko školitele

PhDr. Jaroslav Najbert

Vyrovňávání se s komunistickou minulostí: proměny historické edukace v České republice po roce 1989

Předkládanou dizertační práci charakterizuje interdisciplinarita a důraz kladený na aplikovatelnost zjištěných poznatků. Autor se pokouší provázat hned několik kontextů. Pohybuje se na poli historiografie soudobých dějin, zabývá se teorií didaktiky dějepisu, přičemž zároveň popisuje klíčovou kapitolu z dějin této disciplíny. Inspiruje se přístupy paměťových studií. V případové studii se pokouší o pedagogický výzkum. A to vše podniká především proto, aby přispěl ke kritické reflexi současného diskurzu o výuce soudobých dějin a nabídl empiricky i konceptuálně podložené rámce pro inovaci metod dějepisné výuky.

Rád bych zdůraznil, že Jaroslav Najbert má pro obdobně náročný úkol optimální předpoklady, neboť ve své pedagogické i odborné praxi dané disciplíny skutečně provozuje a propojuje. Má silnou vazbu na reálnou výuku, neboť od roku 2011 působí jako učitel dějepisu nejprve na Gymnáziu Svitavy, posléze na Gymnáziu v Mozartově ulici v Pardubicích, aktuálně na gymnáziu Přírodní škola v Praze. Od roku 2018 se věnuje vzdělávání budoucích učitelů na Katedře dějin a didaktiky dějepisu PedF UK. Od roku 2012 působí na Oddělení vzdělávání ÚSTR, kde se věnuje lektorování seminářů pro učitele a tvorbě učebních pomůcek. V rámci vývoje vzdělávacích aplikací a metodik Jaroslav Najbert systematicky zohledňuje současnou didaktickou teorii, což dokládá i jeho účast na zahraničních konferencích. Z významnějších akcí zmíním výroční konferenci Euroclia v roce 2017 ve Španělsku, konferenci *The politics of memory practices: Making the past present in contemporary education* v Institutu Georga Eckerta v Braunschweigu v roce 2016 či výroční konferenci Association for Slavic, East European, & Eurasian Studies ve Philadelphii v roce 2015. Provázanost teoretických a praktických kompetencí Jaroslava Najberta oceňují i státní instituce. Je členem expertních komisí při České školní inspekci a na Národním ústavu vzdělávání.

Jaroslav Najbert se výše rozvedené problematice věnuje již řadu let, což dokládají některé zajímavé výsledky, jichž dosáhl. Rád bych pár konkrétních příkladů ilustrativně rozvedl. Spolu s historičkou a didaktičkou dějepisu PedF UK, Hanou Havlůjovou, se autor pokusil o aplikaci přístupů paměťových studií do oblasti dějepisného vzdělávání. V roce 2014 tak vznikla kniha *Paměť a projektové vyučování v dějepise*, kterou dnes jako metodiku používá řada škol a učitelů. Zkušenost s pedagogickým výzkumem získal Jaroslav Najbert v rámci zapojení do projektu HistoryLab (od roku 2016, podpořeno TAČR), který prostřednictvím digitální aplikace pro práci s prameny nabízí vhled do historického myšlení žáků. Zkušenosti z této práce zhodnotil (opět spolu s Hanou Havlůjovou) v studii *Hledání nového konsensu: Učíme dějepis ve veřejném zájmu?* (HOP, 2018/1), která srovnává evropské a angloamerické koncepty historického vzdělávání a v návaznosti na praktické zkušenosti z testování HistoryLabu navrhuje možné aplikace zahraničních přístupů a zkušeností s inovacemi do českého prostředí. Konečně chci připomenout knihu *Expedice Podyjí. Devět mlýnů a Podmolí:*

náměty na badatelské aktivity pro žáky základních a středních škol z roku 2017, kterou Jaroslav Najbert napsal společně s učitelem Stanislavem Palatkou ze ZŠ v Pražské ulici ve Znojmě. Práce vychází ze spolupráce se Správou národního parku Podyjí, kde autoři vyvíjeli a prakticky testovali vzdělávací lekce badatelsky orientované výuky, v nichž propojovali historii s enviromentálními tématy.

Školiteli nepřísluší, aby dizertaci přímo hodnotil. Přesto připojím krátkou poznámkou k obsahu předkládané práce. Najbert kombinuje hned několik metodologických přístupů, aby zmapoval proměny veřejných debat kolem školního dějepisu a soudobých dějin, aby empiricky podloženě diagnostikoval situaci a navrhl možná řešení na úrovni teorie i praxe historické edukace. Z vícera podnětných sond oceňuji zejména jeho důkladný historiografický rozbor proměn didaktiky dějepisu od 80. let až do současnosti. Díky primárnímu výzkumu a rozhovorům s relevantními pamětníky autor korigoval řadu nepřesných představ o vývoji dějepisného vzdělávání a otevřel prostor pro kritickou reflexi vztahu historiografie a didaktiky, který je dodnes zatížen řadou stereotypů.

Výzkumný záměr dizertační práce se před lety zrodil z potřeby porozumět aktuálnímu diskurzu dějepisného vzdělávání a veřejných debat spojených s problematikou soudobých dějin. Podoby výročního vzpomínání v roce 2018 i zcela současné mediální kauzy kolem dějepisu, myslím, potvrzují, nakolik je takový cíl nejen vědecky relevantní, ale též společenský přínosný. Náročný záměr s sebou v průběhu výzkumu nesl problémy především metodologické povahy, kvůli nimž se Jaroslav Najbert mnohdy ocital v patových situacích, kdy pochyboval o tom, že se mu různá výzkumná pole, metodologické perspektivy a sociální kontexty podaří propojit. Přesto se mu to nakonec, alespoň dle mého názoru, zdařilo. Cesta to byla náročná, ale přinesla hodnotné výsledky, na něž se dá na různých úrovních zkoumané problematiky produktivně navázat. Doufám, že se dizertační práce dočká knižního vydání, aby mohla oslovit větší skupinu čtenářů. Jelikož debatu o soudobých dějinách a výuce nahlíží z různých úhlů pohledů, má šanci oslovit nejen didaktiky, učitele a historiky, ale též další aktéry, kteří participují na zpřítomňování historie ve veřejném prostoru (např. tvůrce filmů o historii, občanské aktivisty či novináře).

V Písku 9. 6. 2019

Kamil Činátl, Ph.D.

Ústav českých dějin FFUK